

Bilag

Lovgivning - Folkeskolelovens bestemmelser om evaluering og bedømmelse på 0. – 9. klassetrin

Hvordan bedømmes eleverne på 8. og 9. klassetrin?

- 8. og 9. klasse med standpunktskarakterer min. 2 gange årligt
- 3 obligatoriske nationale test på 8. klassetrin
- aflægger folkeskolens afgangsprøver med udgangen af 9. klassetrin
- en obligatorisk projektopgave, som bedømmes med en karakter
- uddannelsesparathedsvurdering i 8. og 9. klasse

Derudover benytter størsteparten af lærere karakterer ud over de to årlige standpunktskarakterer.

Folkeskoleloven fastsætter, at elever og forældre regelmæssigt skal underrettes om lærernes syn på elevernes udbytte af skolegangen. Forældrene skal underrettes skriftligt om resultaterne af nationale test. I Undervisningsministeriets vejledning om nationale test fremgår det, at testresultater ikke bør stå alene i tilbagemeldingen til elev og forældre og at resultaterne bør anvendes konstruktivt og fremadrettet i samspil med andet viden om eleven.

Som led i undervisningen skal der løbende foretages evaluering af elevernes udbytte heraf, i forhold til kompetencemål. Evalueringen skal danne grundlag for vejledning af den enkelte elev og for den videre planlægning og tilrettelæggelse af undervisningen og for underretning af forældrene om elevens udbytte af undervisningen.

For elever på 8. og 9. klassetrin sker bedømmelsen af elevernes standpunkter i samtlige obligatoriske fag på disse klassetrin ved hjælp af karakterer (standpunktskarakterer). Der gives standpunktskarakterer mindst 2 gange om året. Der er ikke krav om standpunktskarakterer på andre af grundskolens klassetrin. Det er fastsat i bilaget til styrelsesvedtægten, at skolebestyrelsen skal fastsætte princip for, hvordan der arbejdes med evaluering af elevernes udbytte af undervisningen.

En ansøger til de treårige gymnasiale uddannelser eller til den toårige hf-uddannelse og til erhvervsuddannelserne skal til optagelsesprøve, hvis ansøgeren ikke har aflagt folkeskolens obligatoriske prøver efter 9. klasse.

Brug af karakterer i den daglige undervisning og løbende evaluering

Bedømmelse i form af karakterer af elevbesvarelser, mundtlige fremlæggelser, terminsprøver mv. er udbredt på 8. og 9. klassetrin, og mange lærere henviser jævnligt til, at undervisningens mål bl.a. er de kommende prøver ved udgangen af 9. klasse.

Formål med bedømmelse i form af karakterer

Standpunktsbedømmelse og afsluttende prøver har flere formål. Disse skitseres nedenfor:

- Som et redskab hvormed Folketing, kommuner, skoler, forældre og den brede offentlighed kan følge den faglige udvikling nationalt og lokalt
- Elevernes retssikkerhed for ved undervisningens afslutning at få en troværdig bedømmelse, hvilket søges sikret via censur.

Desuden spiller folkeskolens prøver en vigtig strategisk funktion, idet deres udformning påvirker udviklingen af undervisningen i skolerne. Således kan prøver bidrage til at skabe opmærksomhed på ændrede faglige krav, fx brug af digitale værktøjer i matematik, problemorienteret undervisning i historiefaget mv.

Resultater og iagttagelser fra forskningen

Generelt peger forskningen på, at bedømmelse i form af karakterer og med et summativt perspektiv har en begrænset effekt på elevers læring – og at denne bedømmelsesform kan lede til en ydrestyret motivation, som medfører, at elevernes tilegnelse af det faglige stof får en mere instrumentel og overfladisk karakter.

Forskningen peger også på, at præstationskulturen, som karakterer taler ind i, kombineres med en bredere perfektionskultur, og at de tilsammen øger antallet af demotiverede elever. Ovennævnte pointer fremgår bl.a. af den forskning, som Noemi Katznelson og Arnt Vestergaard Louw udgivelse "Karakterbogen", 2018.

Professor emeritus, Jens Dolin, fra Københavns Universitet er i en artikel i Magasinet Friskolen, september 2018 citeret for, at "Rigtig meget forskning understøtter, at karakterer, som fylder meget i den daglige undervisning, tager tid og opmærksomhed væk fra selve læringen."

En svensk forsker, Alli Klapp Lekholm, har også undersøgt, hvordan bedømmelse i skolen påvirker børnene og peger på de samme ovennævnte uhensigtsmæssigheder ved stor fokus på karakterer og præstationskultur. Hun peger også på, at den negative effekt indvirker på eleverne i en længere årrække fordi karaktererne havde en negativ indflydelse på elevernes selvopfattelse og selvtillid. (Asterisk,, Dec. 2015, s. 9.).

I LEKS 3 forskningsrapporten "Hvad er på spil i klassen?", DPU, 2017 peger professor Vibeke Hetmar i sine anbefalinger bl.a. på, at skolesystemets fokus på prøver og karakterer flytter fokus fra undervisningens egentlige mål og elevernes forståelse af, at læringen har værdi i sig selv til en undervisning, som er mindre eksperimenterende/udviklingsorienteret og i mindre grad skaber en forståelse hos eleverne om, at skolen er til for dem.

Viden om løbende evaluering og feedback

Forskning der stammer tilbage fra 1998 viste, at der opnås det bedste læringsudbytte, hvis tilbagemeldinger på opgaver gives ved kommentarer. Som det fremgår af nedenstående skema, var der intet læringsudbytte ved karakterer eller ved karakter kombineret med kommentarer. Til gengæld var der et 30 % læringsudbytte kun ved karakterer.

	Opnår bedre præstationer (<i>Achievement gain</i>)	Holdninger til faget (<i>attitude towards subject</i>)
Kun karakter/antal rigtige	Ingen	Højt præsterende elever: positivt Lavt præsterende elever: negativt
Kun kommentarer	30%	Alle positivt
Antal rigtige/karakter og kommentar	Ingen	Højt præsterende elever: Positivt Lavt præsterende elever: negativt

"Impact of Feedback Intervention on Achievement and Attitude" (Bulter 1998)

Hvad forstår vi ved løbende evaluering og feedback som en integreret del af undervisnings- og læreprocesser?

I en læringskontekst handler evaluering om:

- At vurdere elevens **læringsafsæt, progression og tilgang til læring**
- At reflektere over, hvad der kan **bringe eleven videre**.

Evaluering anvendt i undervisnings- og læreprocesser bør således indeholde både et summativt (bagudrettet) og formativt (fremadrettet) fokus. Evalueringen baseres på data, som elever og det pædagogiske personale indsamler løbende og systematisk som en integreret del af undervisningen.

Feedback er den information, vi modtager, og som hjælper os med at forme vores næste handling. God feedback er kendetegnet ved:

- At være en **integreret del** af undervisnings- og læreprocessen
- At være **systematisk** og komme til udtryk **undervejs** og gerne **på forskellig vis** i et undervisningsforløb
- Både at være **opgave- og procesrelateret**.

Udvælgelsen af de bedste former for feedback afhænger af konteksten, og hvem der giver feedback – eleven selv, en skolekammerat eller læreren.

Grundlæggende handler løbende og systematisk evaluering og feedback om, at skolens pædagogiske personale kontinuerligt hjælper eleverne til at skabe viden om læringsafsæt og progression, og om, hvad der kan gøres for at bygge bro mellem det nuværende afsæt og det ønskede mål.

Feedback handler med andre ord om at hjælpe eleven med at besvare følgende tre spørgsmål:

- Hvad forsøger jeg at opnå?
- Hvor store fremskridt har jeg gjort?
- Hvad er det næste, jeg bør gøre?

Feedback spørgsmålene virker på fire niveauer.

- Opgave – hvor er opgave forstået/udført
- Proces – processen der er nødvendig for at forstå/udføre opgaven
- Selvregulering – selvovervågning, dirigere og regulere aktioner
- Personligt – personlige vurderinger og indvirkning på den lærende.

Løbende evaluering og feedback er vigtigt for elever i faglige udfordringer, der ofte har tendens til enten at undervurdere eller overvurdere egne evner og resultater. Ved at synliggøre udvikling og næste skridt giver vi eleven et positivt og samtidig realistisk syn på egne læringsmuligheder.

Erfaringer fra Aalborg Katedralskole

På Aalborg Katedralskole arbejder man i enkelte fag med i stedet for karakterer at give "feedforward". Når eleverne afleverer en opgave, får de ikke en karakter tilbage. I stedet tager læreren en snak med eleverne om opgaven og giver dem såkaldt "feedforward", som skal motivere dem fremad. Læreren Rasmus Lundby fik i 2018 på baggrund af indstilling fra eleverne en undervisningspris for tiltaget.

Læringssamtaler i Aalborg Kommune

I Aalborg har vi læringssamtaler på flere niveauer. Vi har læringssamtaler med og mellem elever/børn, vi har læringssamtaler mellem lærere, pædagoger, vejledere og ledere, vi har læringssamtaler mellem ledere og chefer – alle har de det tilfælles, at vi sammen sætter fokus på elevers og børns læring.

Læringssamtaler skal sammen med god undervisning og gode pædagogiske aktiviteter være med til at sikre, at vi indfrier vores første mål i vores vision #alle elever skal blive dygtigere hver dag – ligesom de skal være med til at sikre to af vores andre mål #alle har mod til at deltage i verden, og #alle har en ven. Læringssamtaler handler nemlig om både faglig og social læring og om at lære at lære.

Københavns Kommunes indsats ift. færre karakterer

Der er i København Kommunes Børne- og Ungeudvalg stillet forslag om at sætte fokus på børn og unges psykiske sundhed og en styrkelse af deres trivsel og læring ved forsøg med karakterfri skoler. Det var intentionen med forslaget, at forsøget skulle gennemføres på 10 folkeskoler, som ønskede at deltage i forsøget på frivillig basis.

Konkret var intentionen, at eleverne skulle fritages fra karakterer i 8. og 9. klasse og at man i stedet skulle arbejde med andre typer af feedback. Hensigten var, at der skulle søges dispensation fra Folkeskolelovens bestemmelser.

Fravigelsen ville skulle ske efter Folkeskolelovens § 55 om forsøg og udviklingsarbejde eller via udfordringsretten. Fravigelsen ville endvidere kræve særskilt håndtering og fravigelse fra bestemmelser om uddannelsesparathedsvurdering og bestemmelser om optag på ungdomsuddannelser. Som en del af forsøget var det tanken, at skolerne i stedet for karakterer skulle udvikle evalueringer med feedback til eleverne om elevernes faglige, sociale og personlige udvikling.

I forslaget var der tillige stillet forslag om en række supplerende indsatser, hvor der var fokus på bl.a. læringsfællesskaber og læringsamtaler med fagligt udfordrede elever og deres forældre.

Forslaget om karakterfri skoler blev nedstemt på Børne- og Ungeudvalgets møde i februar 2019. I stedet arbejdes der nu videre med 5 anbefalinger til skolerne:

- Alle skoler skal arbejde mod, at elever deltager i forløb om anti-mobning. I skolens kvalitetsrapport skal det angives, hvordan skolen arbejder med forløb om mobning. Kompetenceudvikling skal understøtte lærernes indsats overfor anti-mobning.
- Alle skoler og lærere opfordres til at skrue ned for brug af løbende karakterer og op for feedback. I skolens kvalitetsrapport skal det angives, hvordan skolen har arbejdet med styrket feedback og færre løbende karakterer.
- Alle skoler opfordres til at indføre samtaler med eleverne om deres trivsel og udvikling. I skolens kvalitetsrapport skal det angives, hvordan skolerne arbejder med eleverne om deres trivsel og udvikling.
- Alle skoler i København skal arbejde med brug af mobiltelefoner og digitale hjælpemidler i undervisningen, samt med digital dannelse af eleverne. Skolerne skal tage stilling til, hvornår digitale hjælpemidler bruges aktivt i undervisningen, og hvornår det er støj til skade for læring og fordybelse, samt hvordan man med brug af mobiltelefon tager hensyn til de sociale fællesskaber. På skolerne beslattes principperne af skolebestyrelsen og skoleledelsen med inddragelse af lærere og elever.
- Alle skoler skal arbejde med at styrke inddragelse af eleverne i undervisningen og i udviklingen af skolerne. Hver skole skal rapportere på elevinddragelse og elevrådets virke i skolens kvalitetsrapport.

Århus Kommunes forsøg med karakterfri skole

Børn og Unge i Århus Kommune har i foråret 2018 taget initiativ til et udviklingsarbejde om karakterfri hverdag og formativ feedback på folkeskolerne i Aarhus. Udviklingsarbejdet har til formål at udvikle og afprøve, hvordan nedtoning af karakterer kombineret med et større fokus på formative feedbackformer kan bidrage til at mindske det negative pres på eleverne med henblik på, at alle elever trives og motiveres for egen læring.

Udviklingsarbejdet omfatter udskolingen, det vil sige 7. – 9. klasse på folkeskoler i Aarhus, som ønsker at deltage i forsøget.

Den enkelte skole bidrager til at konkretisere og designe sin udmøntning af forsøget med afsæt i de specifikke lokale ønsker og behov.

Der kan blandt andet arbejdes med:

- At supplere karaktergivningen med alternative evaluerings- og feedbackformer.
- At fremme fokus på inddragelse af eleverne i undervisningen og dermed understøtte motivation og tiltro til egne evner, for eksempel gennem elev til elev feedback, selvaluering mv.

- At fremme en kultur, hvor lærere, elever og ledere tænker, taler og arbejder formativt i forbindelse med det samarbejde, det er at give og modtage feedback, og hvor feedback er en integreret del af undervisningen og elevernes læreproces.
- At styrke en tryk skole- og klasserumskultur, hvor der er plads til fejl, og undervisningen gøres til et øverum, hvor man nedtoner performance- og konkurrencementaliteten ved at fokusere mere på læringen og processen - mindre på præstationen og resultatet.
- At have fokus på helhedssynet på elevens færdigheder og kompetencer, herunder både personlige, sociale og faglige kompetencer. Egenskaber som samarbejdsevne, nysgerrighed, kreativitet og robusthed understøttes yderligere.

I projektet inddrages den viden og forskning, der findes på området, og der etableres følgeforskning med henblik på dokumentation af betydningen af arbejdet på elevernes læring og trivsel.